

הערות הכלי חמדה לספר הלכות ארץ ישראל

ומצת הוטר התמיד שהביא בשם סופרי הדורות דבשנת ד' אלפים שמ"ט נבנה בהמ"ק ברשיון המלך יוליוס בהמצאה רבה אבל אח"כ הי' רעש גדול בעולם ונפל המקדש וביום שלאחריו בא אש מן השמים ונתך כל הכרזל שבבנין יע"ש נראה מזה דהכמיני רצו לבנות המקדש אע"פ שכבר פסקה הנבואה מישראל וע"כ דיכולין לברר הכל עפ"י הלכה וא"כ נראה דאע"פ שמקריבין אע"פ שאין בית מ"מ אם יהי' לנו רשות לבנות בהמ"ק ברשיון העמים אף שלא נראה לבנותו מחמת שא"א לברר הלכותי מ"מ שוב אין מקריבין משום דליכא פתח וליכא דלתות וכקושיית הרשב"א, וראיתי לחכ"א שהעיר מד' הגאון

וארשום בזה שזה מקריב בא' ל' די' ס' דריש ציון שנדמ"ח בעיה"ק ירושלים ויש שם הוספות קונטרס, הר צבי' מידידי הרב הגאון ר' צבי פסח פראנק שיחי' ראב"ד בירושלים תובב"א וראיתי שם בדני"ב בהערה שכ' להעיר האין אס"ל דמקריבין אע"פ שאין בית תא שלמים ששטחו קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין ודעת התוס' דהיה כל הקרבנות וא"כ כשאין בית כלל למה יהי' עדין מקדש שנפתחו דלתות ההיכל וכתב שמכרח לומר דא"ל דקדשה לעת"ל כאילו מקדש בנוי ושמצא כתב כן לא' מגדולי דורינו, אבל מתפלל ע"ז מהא דזבחים מ' (ה) שאם נפחתה תקרה של היכל לא היה מזה יע"ש, והנה קושייתו ותירוצו מבואר בהרשב"א שבעות ט"ז ע"א בדי' אמר ר"י שמעתי שמקריבין אע"פ שאין בית שכ' בזה"ל איכא למידק דהא שחיטת קדשים צריכה פתיחת דלתות וי"ל דהתם בזמן שהי' הבית קיים דאיכא פתח ואיכא דלתות ע"כ, ונראה דכונת הרשב"א ז"ל דודאי היכא דאפשר לעשות דלתות בודאי מעכב שיהי' כהלכות, והא דמקריבין אע"פ שאין בית היינו באופן שא"א לעשות בשו"א, אך יש לספק אם דוקא כשא"א לעשות מחמת שאוה"ע אין מניחין לבנות הבית שזה באמת בגדר א"א, אבל אם א"א לעשות מחמת חסרון ידיעה אם חשוב ג"כ בגדר א"א כיון דיוכל להתברר ע"י נביא והיינו אם יבוא אליהו ויאמר, ובאמת נראה דגם אחר תורבן הבית רצו לבנות בהמ"ק בהסכמת המלכים ע"י במד"ר בראשית פס"ד שרצו לבנות מקדש בימי ריב"ה וידעת סופרי דברי הימים גם בר כוכבא בנה בהמ"ק ונחרב בחורבן ביתר וע"י ברש"ש פסחים ע"ד שמת' בזה דאין אפשר שבימי ר"ג דיבנה היו מקריבין ק"ס וע"י בכיאר התוה"מ דניאל י"ב בקרא

ידי משה

דף מ', נפחתה תקרה של היכל לא היה מזה. הק' האחרונים על הר"מ שהביא הלכה זו בה"ל עבודת יוה"כ והלא הלכה זו נאמרה בפריש הנשרפים ומשם נלמד גם לפי יוה"כ, והגר"ז מירך, דהואיל וכמיז חוקה ציו"כ הכל לעיכובא משא"כ בפריש הנשרפים הוי שלא במקומו ומכפר, ובמשמר הלוי הק' הלא לר"י אינו מעכב אף ציו"כ שלא נאמר פסוק זה אלא בצנדי לכן בפנים ופירש"י לפניו מן הפרכות.

והיה נראה דכל הזאת הפר הוא כדי להכשיר כניסתו של כה"ג לאלה מועד. כדאימא במדרש הביאו הגר"א (בבב"א ח"א), כל כניסות לא תהא נכנס אלא על סדר הזה. וכיון שנפחת אהל מועד נמצא דכל הקרבן שלא לזורך, שהרי יכול להכנס אף בלא קרבנות אלו. ומצא שאלו קדשים פסולים. משא"כ בשאר קרבנות פנים, נהי דאלה מועד נפחת אהל מקריבים אע"פ שאין בית. וס"ל החינוך דהיינו רשות, אע"פ שאין מזה, א"כ אם הקריב לא נפסל הקרבן, דהוי כקרב בלא בית וכל מה שנאמר מיעוט זה הוא צנעין פריש הנשרפים לומר דמזה לא יכא, אלא אינו פסול ודהא מקריבים

הערת המו"ל שם

(ה) הגה ראיתי בס' ישועות מלכו הנדמ"ח מהגז"ל מקוטנא בהגהות על הר"מ ז"ל שכ' אהא דנפחתה תקרה של היכל לא היה מזה. דהוא הדין בשחיטת כל הקדשים דכהיב ב"י פתח אהל מועד וצריך שיהי' תקרה דאין אהל בלא תקרה יע"ש, ובגליון הספר כתבתי דזה צ"ע דא"כ איך משכח"ל הדין שמקריבין אע"פ שאין בית משום דקדשה לז"ל, והא לא עדיף מנפחתה תקרה של היכל. ובודאי דחטאות הפנימיות אסור להקריב כשאין בית דא"א להזות משום נפחתה תקרה של היכל, והרי מבואר בר"מ ז"ל סוף פ"ט ממעה"ק מי ששחט קדשים בזה"ל חייב שראוי ליקרב בפנים דמקריבין אע"פ שאין בית, הרי דגם בזבחים מקריבין כשאין בית, וא"כ מוכרח דד"ג דנפחתה תקרה של היכל היא רק בחטאות הפנימיות [ובאמת הר"מ ז"ל הביא הך דינא דנפחתה תקרה של היכל רק בהלכות עבודת יוה"כ פ"ה. ולא הביאו בפ"ה ממעה"ק דאירי שם בדיני חטאות הפנימיות. ונראה דס"ל דזה רק בהזאות דפר ושעיר של יוה"כ ולא בשאר חטאות הפנימיות וצ"ע לכא' מ"ט יש בדברן ואפשר דס"ל להגז"ל דנפחתה תקרה גרע טפי מאילו לא היה בית כלל בזה ל"ש לומר הא דקידשה לעת"ל, וכזה מצינו במנחות ה' ע"ב דמזבח שנפגם אסור להקריב עליו מנחות יע"ש, ובפרש"י ז"ל, והרי כ"כ התוס' וזבחים (נט:) דמזבח שנעקר מותר להקריב מנחות במקומו דרק בזבחים כתיב ונחת עליו את עולתך וגו' ולא במנחות יע"ש. וא"כ למה יהי' אסור להקריב מנחות בשנפגם המזבח, מוכרח ג"כ דנפגם גרע מאילו לא היה מזבח כלל, אך בשיטת"ק שם מבואר דמנחה אין נפסלת בפגמת המזבח, דלא גרע ממזבח